

№ 13.

Maailmasôja antropoloogilisest môjust saarlastele

De l'influence anthropologique de la Guerre
Mondiale sur les habitants de Saaremaa

Juhan Aul

Tartu 1933

№ 13.

Maailmasõja antropoloogilisest mõjust saarlastele 6437

De l'influence anthropologique de la Guerre
Mondiale sur les habitants de Saaremaa

Juhan Aul

Tartu 1933

Äratrükk „Loodusuurijate Seltsi Aruannetest“ XL (3—4), 1933.

2

Tartu Ülikooli
Raamatukogu

217232

Maailmasõja antropoloogilisest mõjust saarlastele.

Juhan Aul.

Saaremaal liikudes võib sageli kuulda saarlasi tähendavat, et venelased olevat maailmasõja ajal nende tõu „ära rikkunud“. Tõu rikkumise all mõistetakse siin saarlaste ja kohalviibinud vene sõjaväelaste tõulist segunemist. Et veenduda selle nähtuse tõelikkuses ja ulatuses, hankis käesoleva kirjutise autor kohalikkude koguduste võimalikelt andmeid abielus ja väljaspool abielu sündinud laste arvu kohta vastava aja kestel. Alljärgnevast tabelist, milles on kokku võetud

Tabel I.

Aasta Année	Sündinute arv Nombre des naissances	Nendest vallas- lapsi Enfants illégi- times	Vallaslaste % % des enfants illégitimes
1908	465	26	5,6
1909	469	33	7,0
1910	503	37	7,4
1911	487	32	6,6
1912	483	49	10,1
1913	422	41	9,7
1914	486	48	9,9
1915	420	44	10,5
1916	287	58	20,2
1917	311	104	33,4
1918	351	84	23,9
1919	347	37	10,7
1920	304	37	12,2
1921	402	35	8,7
1922	415	47	11,3

Jamaja, Anseküla, Kihelkonna ja Mustjala koguduse andmed aastast 1908—1922, näeme, et vallaslaste arv, mis nimetatud kihelkonnis nii enne- kui ka pärast-maailmasõjaaastail kõigub umbes 9% ümber, osutab sõjaaastail (1916—1918) tugevat tõusu, küündides maksimumini 1917. a. (33,4%). Eriti suur on tolleaegsete vallaslaste % Jamajas, kus see 1917. a. tõuseb 52-ni. Kõrvutades need andmed maailmasõja sündmustikuga Saaremaal, jõuame veendumusele, et vallaslaste suur % sõjaaastail on tõepoolest tingitud sõjavägede kohalviibimisest. Seda järeldust

kinnitab muu seas ka see, et neis Saaremaa osades (näiteks Kesk-Saaremaal jne.), kus vene sõjaväed puudusid või olid vähearvulised, vallaslaste $\%$ sõjaaastail kuigi märgatavalt ei tõuse.

Nüüd tekib muidugi küsimus, kas sõjaaastail sündinud vallaslaste isadeks olid vene sõjaväelased? Vanemate tegelastega, õpetajatega, vaimulikkudega ja laste emadega kõneldes selgus, et suures enamikus on nad seda tööpoolest olnud. Õnnestus hankida andmeid peaaegu kõikide kõnealuste laste isa rahvuse kohta. Peamiselt on need venelased, teisist rahvusist tuleks mainida poolakaid, ukrainlasi, tatarlasi, lätlasi, soomlasi.

Et sellise tõulise segunemise otsesed tulemused tohiks olla mitte ainult antropoloogiliselt, vaid ka üldzooloogiliselt, geneetiliselt, suure tähtsusega, otsustasin maailmasõja-aegseid lapsi Saaremaal võtta lähemale uurimisele, mis mul võimalduski 1932. a. kevadel, mil ma neid — peamiselt Saaremaa lääneosas — mõõtsin, eesmärgiga, kindlaks teha, kas ja missuguseid somaatilisi erinevusi osutavad segasaarlased (tabelites märgitud tähega S), s. o. need, kel isa on muulane ja ema saarlane, võrreldes puhtsaarlastega (tabelites märgitud tähega P).

Peamiselt mõõtsin 14- ja 15-aastasi ja andmete läbitöötamisel arvestasin ainult neid, sest nende hulgas oli segasaarlasi kõige rohkem: 38,5% 14-aastaste ja 37,1% 15-aastaste hulgas. Et need $\%$ ületavad eespool-toodud tabelis fikseeritud vallaslaste $\%$, tuleb sellest, et üksikuis kohtades mõõtsin ainult segasaarlasi, kui ka sellest, et väga mitmed segasaarlased on abielluliste lapsed (muulased on abiellunud ja jäänud elama Saaremaale); ka on mitmed segasaarlased juriidiliselt tunnistatud eestlasest-isa lasteks. Vallaslapse, kelle isa oli eestlane, arvestasin puhtsaarlastena. Nagu mõdetud laste vanuselise, rahvusliku ja soolise jagunemise ülevaatest ilmneb, on neid kokku 411 isikut (tab. II):

Tabel II.

Vanus Âge	Rahvus Nationalité	Mõõtude arv Nombre des mesurés	
		Poisid Garçons	Tüdrukud Filles
14-a.	P	91	91
	S	29	41
15-a.	P	42	74
	S	19	24

Kõigilt asjaosalisilt võtsin järgmised mõõdud: pea suurim pikkus, pea suurim laius, lauba vähim laius, näolaius (põsekaarte vahe), lõualaius (lõuanurkade vahe), pea üldkõrgus, füsiognoomiline ja morfoloogiline näokõrgus, üldpikkus, istepikkus, õlakõrgus, sõrmekõrgus, rinnakukõrgus, süleliiduse (sümfüüsi) kõrgus, õlalaius ja puusalaius. Enamikult mõõdetult võtsin veel lisaks järgmised mõõdud: puusaeesnuki-kõrgus, rinnalaius, rinnasügavus, niudelaius, rinna, vöö ja reie ümbermõõt. Kere, ees- ja tagajäseme pikkus on arvutatud. Raskust oli võimalik vaevalt pooltel õpilastel kaaluda, ka ei saa vastavaid koolide andmeid suurte ebatäpsuste tõttu kasutada, mistõttu raskuse arvestamata jätan.

Värvusetunnuseist on protokollitud juuste ja silmade värvus. Juuste värvuse märkimise aluseks oli E. Fischeri värvuseastrik. Eraldasini 5 rühma: ruuge ja blond (Fischeri astrikus nr. 1—3 ja 13—22), tume-blond (nr. 9—12), hele-pruun (nr. 7—8), pruun (nr. 6) ning tume- ja mustpruun (nr. 4—5). Silmade värvuse märkimisel ma mingisugust standardit ei kasutanud. Tegin vahet nelja värvusrühma vahel: heledad (sinised, kas puhtad või hallika, valkja, roheka või kollaka tooniga), helekirjud (sinised, kuid tugevasti kollase- ja rohelistekirjud), tumekirjud (heledad, kuid pruuni värvuse seguga) ja pruunid (tumedad ja helepruunid).

Kõikide mõõtude ja indeksite läbitöötamisel arvutasin aritmeetilise keskmise (M), osa andmete juures aga veel ruutkalde ehk külivuse (σ) ja variatsioonikoefitsiendi (v) ning aritmeetilise keskmise keskmise vea (m). Olgugi et viimased andmete vähesuse tõttu ei ole kuigi täpsad ja paljuütlevad, võimaldavad nad siiski faktide reljeefsemat esiletõstmist ning aitavad selgitada varieeruvuse probleemi. Kehamõõtude kohta on andmed toodud sm-tes, peamõõtude kohta — mm-tes.

Asuksime nüüd mõõtmise tulemuste fikseerimisele.

Tabel III. Kasv. Taille.

Vanus Âge	Rahvus Nationalité	Poisid. Garçons			Tüdrukud. Filles		
		M ± m	σ	v	M ± m	σ	v
14-a.	P	153,93 ± 0,80	7,63	5,00	153,79 ± 0,59	5,64	3,68
	S	154,76 ± 1,57	8,45	5,46	153,48 ± 0,92	5,85	3,81
15-a.	P	156,45 ± 1,26	8,20	5,24	156,03 ± 0,55	4,77	3,06
	S	156,47 ± 1,80	7,88	5,04	156,87 ± 0,14	5,58	3,56

K e h a mõtudest peatuksime esmajoones üldpikkusel ehk kasvul. Nagu eelnenud tabelist (tabel III) nähtub, on poistest nii 14-kui ka 15-aastased segasaarlased pikemad kui puhtsaarlased. Tüdrukuid on 15-aastased segasaarlased samutigi pikemad kui samavanused puhtsaarlased, kuid 14-aastaste juures on see vastupidi. Arvutanud iga seeria (14-a. poisid, 15-a. poisid, 14-a. tüdrukud ja 15-a. tüdrukud) puht- ja segasaarlaste aritmeetiliste keskmiste vahed ehk differentsid ja tähistades differentsi plussiga, kui see osutub segasaarlaste kasuks, ja miinusega, kui differents osutub neile kahjuks, saame järgmise differentside rea: $+0,83$ sm, $+0,02$ sm, $-0,31$ sm ja $+0,84$ sm.

Kasvu andmed ei kõnele meile seega ühtlast keelt. Tõeliselt on aga kasvuerinevused siiski ühemõttelisemad: 14-aastaste segasaarlastest-tüdrukute seas on üks erakordselt lühikasvuline (137 sm), kõhn, rahhiidi tunnustega, alatoitluse all kannatanu, kelle ema — taluteenija — on teda sünnitades olnud kõigest 16-aastane; kui me selle jätame arvestamata, siis oleks ka 14-a. segasaarlastest-tüdrukute keskmine üldpikkus veidi suurem kui samavanuste puhtsaarlaste oma. Tolle ühe isendi segav mõju ilmneb mõne teisegi mõõdu puhul.

Istepikkus on segasaarlasil pea eranditult suurem; väikese erandi moodustavad ainult 15-aastased tüdrukud (tabel IV). Differentside rida on järgmine: $+0,41$ sm, $+0,43$ sm, $+0,15$ sm ja

Tabel IV. Istepikkus. Taille assise.

Vanus Âge	Rahvus Nationalité	Poisid. Garçons			Tüdrukud. Filles		
		M ± m	σ	v	M ± m	σ	v
14-a.	P	79,66 ± 0,38	3,60	4,52	80,85 ± 0,35	3,33	4,12
	S	80,07 ± 0,77	4,07	5,03	81,00 ± 0,43	2,72	3,35
15-a.	P	80,78 ± 0,60	3,85	4,77	82,55 ± 0,34	2,91	3,53
	S	81,21 ± 1,15	5,02	6,18	82,54 ± 0,61	3,00	3,63

— 0,01 sm. Suhteliselt üldpikkuse differentsidele on istepikkuse differentsid siiski väikesed, mis avaldub ka selles, et segasaarlaste relatiivne istepikkus näib olevat väiksem, s. o. nad on lühema tüvega kui puhtsaarlased. Poiste relatiivne istepikkus on: 14-aastasil puhtsaarlasil 51,73, segasaarlasil 51,67, 15-aastasil puhtsaarlasil 51,54, segasaarlasil 51,65; tüdrukute vastavate seeriade relatiivsete istepikkuste keskmised on: 52,68, 52,67 ja 53,08, 52,44. Differentside rida oleks järgmine: $-0,06$, $+0,11$, $-0,01$ ja $-0,64$.

Teiste keha vertikaalmõõtude aritmeetilised keskmised toome koos alljärgnevas tabelis (tabel V):

Tabel V.

M õ õ d u d M e s u r e s	Rahvus Nationalité	Poisid. Garçons		Tüdrukud. Filles	
		14-a.	15-a.	14-a.	15-a.
Rinnakukõrgus	P	125,42	128,30	125,42	127,52
Hauteur de la fourchette sternale . .	S	126,48	128,69	125,24	128,75
Kerepikkus	P	44,57	45,25	44,57	45,67
Longueur du tronc	S	44,41	45,44	44,78	45,44
Õlakõrgus	P	126,28	128,59	125,63	127,37
Hauteur de l'acromion	S	127,00	128,16	125,80	128,33
Eesjäseme pikkus	P	69,08	70,97	68,56	69,96
Longueur de l'extrémité supérieure .	S	69,91	71,21	68,79	70,50
Tagajäseme pikkus	P	85,22	87,20	84,42	85,48
Longueur de l'extrémité inférieure .	S	85,89	86,31	84,05	86,64

Selle tabeli arvud kõnelevad üldiselt ühemõttelist keelt: segasaarlaste mõõdud on suuremad. Eriti selgesti ilmneb see käte pikkuse, aga ka rinnakukõrguse ja õlakõrguse juures

Tabel VI. Aritmeetiliste keskmiste differentsid. Les différences des moyennes arithmétiques.

M õ õ d u d M e s u r e s	Poisid. Garçons		Tüdrukud. Filles		Differentside summa La somme des différen- ces
	14-a.	15-a.	14-a.	15-a.	
Üldpikkus Taille	+ 0,83	+ 0,02	- 0,31	+ 0,84	+ 1,38
Istepikkus Taille assise	+ 0,41	+ 0,43	+ 0,15	- 0,01	+ 0,98
Rinnakukõrgus Haut. de la fourch. st.	+ 1,06	+ 0,39	- 0,18	+ 1,23	+ 2,50
Kerepikkus Longueur du tronc	- 0,16	+ 0,19	+ 0,21	- 0,23	+ 0,01
Õlakõrgus Hauteur de l'acromion	+ 0,72	- 0,43	+ 0,17	+ 0,96	+ 1,42
Eesjäseme pikkus Long. de l'extr. sup.	+ 0,83	+ 0,24	+ 0,23	+ 0,54	+ 1,84
Tagajäseme pikkus Long. de l'extr. inf.	+ 0,67	- 0,89	- 0,37	+ 1,16	+ 0,58

— keskmiste differentseid on siin kas kõik või ülekaalus positiivsed. Selgusetuks jäävad kere- ja tagajäseme pikkuse arenemise küsimused, sest nii ühe kui ka teise juures leiame nii positiivseid kui ka negatiivseid differentseid.

Et kogu vertikaalmõõtude kohta mingile üldisele tulemusele jõuda, märgiksime nende puht- ja segasaarlaste vahelised keskmiste differentseid iga seeria kohta veel kord ühiselt tabeliks; iga mõõdu seeriate differentseid liidame omakorda tabeli lõpptulbas (tab. VI).

Suur plusside ülekaal näitab ilmsesti, et segasaarlased on vertikaalsuunaliselt üldiselt paremini arenenud kui puhtsaarlased. Differentside summad osutavad koguni plusside absoluutset ülekaalu. Kõige väiksem on kerepikkuse differentside summa (+ 0,01 sm). Sobides andmetega, mis me eespool märkisime relatiivse istepikkuse kohta, lubab see oletada, et segasaarlaste kere on nähtavasti relatiivselt lühem kui puhtsaarlaste oma.

Kui nüüd edasi vaatleme keha laiusmõõte, siis jõuame ülaltooduga kokkukõlalisele tulemusele. Vastavast tabelist (tab. VII) näeme, et kõikide segasaarlaste-seeriade õlalaiuse mõõdud on suuremad kui vastavad puhtsaarlaste omad. Sama tuleb öelda rinnalaiuse, rinnasügavuse ja niudelaiuse kohta: need on segasaarlasil suuremad. Puusad avaldavad segasaarlasil parema arengu tendentsi kui puhtsaarlasil, sest kolmes mõõdetute seerias on segasaarlaste mõõtude keskmised suuremad ja ainult ühes väiksemad kui puhtsaarlasil.

Tabel VII.

M õ õ d u d M e s u r e s	Rahvus Nationalité	Poisid. Garçons		Tüdrukud. Filles	
		14-a.	15-a.	14-a.	15-a.
Õlalaius	P	33,03	33,58	33,19	33,87
Largeur des épaules	S	33,24	34,11	33,27	34,62
Rinnalaius	P	23,77	24,25	23,48	24,17
Diam. transverse du thorax	S	24,10	24,38	23,73	24,78
Rinnasügavus	P	17,14	17,42	16,69	16,92
Diamètre antero-post. du th.	S	17,43	17,67	16,80	17,16
Puusalaius	P	24,57	24,94	25,62	26,11
Largeur du bassin	S	25,09	25,27	25,32	26,41
Niudelaius	P	27,28	27,90	29,13	29,85
Diamètre bi-trochantérien	S	27,79	28,09	29,45	30,11

Veel selgemini ilmneb segasaarlaste füüsilise arengu üleolek ümbermõõtude ehk täiusmõõtude võrdlemisel. Kõik ümbermõõdud — nii rinna, vöö kui ka reie — on kõigis seeriais segasaarlastil suuremad kui puhtsaarlastil (tabel VIII):

Tabel VIII.

M õ õ d u d M e s u r e s	Rahvus Nationalité	Poisid. Garçons		Tüdrukud. Filles	
		14-a.	15-a.	14-a.	15-a.
Rinna ümbermõõt	P	76,57	78,44	76,62	78,81
Périmètre thoracique	S	77,40	79,00	76,71	80,01
Vöö ümbermõõt	P	66,49	67,48	65,59	67,36
Périmètre de la taille	S	67,27	67,54	66,00	67,80
Reie ümbermõõt	P	44,82	45,00	48,16	49,40
Périmètre de la hanche	S	45,58	46,45	48,27	50,37

Kui me nüüd, nagu vertikaalmõõtudegi vaatlemisel, arvutame sega- ja puhtsaarlaste kõikide laius- ja ümbermõõtude keskmiste differentsid kõigis seeriais, samuti kõikide differentside summa iga

Tabel IX. Aritmeetiliste keskmiste differentsid. Les différences des moyennes arithmétiques.

M õ õ d u d M e s u r e s	Poisid. Garçons		Tüdrukud. Filles		Differentside summa La somme des différen- ces
	14-a.	15-a.	14-a.	15-a.	
Õlalaius	+ 0,21	+ 0,53	+ 0,08	+ 0,75	+ 1,57
Largeur des épaules	+ 0,33	+ 0,13	+ 0,25	+ 0,61	+ 1,32
Rinnalaius	+ 0,29	+ 0,25	+ 0,11	+ 0,24	+ 0,89
Diam. transv. du th.	+ 0,52	+ 0,33	- 0,30	+ 0,30	+ 0,85
Rinnasügavus	+ 0,51	+ 0,19	+ 0,32	+ 0,26	+ 1,28
Diam. bi-trochant.	+ 0,83	+ 0,56	+ 0,09	+ 1,20	+ 2,68
Rinna ümbermõõt . .	+ 0,78	+ 0,06	+ 0,41	+ 0,44	+ 1,69
Périmètre thoracique	+ 0,76	+ 1,45	+ 0,11	+ 0,97	+ 3,29
Vöö ümbermõõt . .					
Périmètre de la taille					
Reie ümbermõõt . .					
Périmètre de la hanche					

mõõdu jaoks, ja koondame need ülevaatlikuks tabeliks, saame üllatavalt ühemõttelise pildi (tab. IX).

Täie julgusega võime siit järeldada: segasaarlased on nii laius- kui ka übermõõtudelt paremini arenenud kui puhtsaarlased; nad on oma kehaliselt konstitutsioonilt tublimad.

Kas see avaldub ka nende tegelikus tubliduses — vastupidavuses, tugevuses, väiksemas haiguste vastuvõtlikkuses jne. — need on küsimused, mis vääriksid lahendamist.

Asudes pea mõõtude vaatlusele, võtaksime kõigepealt pea suurima pikkuse. Peapikkus osutub kõigis segasaarlaste seeriais väiksemaks kui vastavais puhtsaarlaste omis, mõnedes kaunis tunduvaltki (tabel X):

Tabel X. Peapikkus. Longueur maxima de la tête.

Vanus Âge	Rahvus Nationalité	Poisid. Garçons			Tüdrukud. Filles		
		M ± m	σ	v	M ± m	σ	v
14-a.	P	185,16 + 0,59	5,59	3,02	181,86 + 0,61	5,85	3,22
	S	185,00 ± 1,16	6,23	3,36	179,85 ± 0,81	5,19	2,89
15-a.	P	186,95 + 0,89	5,80	3,10	181,97 + 0,58	4,99	2,74
	S	185,53 ± 1,21	5,27	2,84	180,37 ± 1,01	4,94	2,74

Arvutanud differentsid kõigis seeriais, saame järgmise rea: — 0,16 mm, — 1,42 mm, — 2,01 mm ja — 1,60 mm. Different-side keskmine võrdub — 1,30 mm ja differentside summa on — 5,19 mm.

Pea suurima laiuse võrdlemine seevastu mingisuguseid selgejoonelisi erinevusi sega- ja puhtsaarlaste vabel ei anna, nagu me seda näeme asjaomasest tabelist (tab. XI) ja üksikasjalisemalt differentside reast: — 1,98 mm, + 0,26 mm, + 0,48 mm ja — 0,55 mm. Differentside summa = — 1,79 mm; et ta seda on aga peamiselt esimese seeria (14-a. poiste) arvel, saab siin vaevalt kõnelda kitsamast peast segasaarlaste juures.

Tabel XI. Pealaius. Largeur maxima de la tête.

Vanus Âge	Rahvus Nationalité	Poisid. Garçons			Tüdrukud. Filles		
		M + m	σ	v	M ± m	σ	v
14-a.	P	151,27 ± 0,43	4,14	2,74	147,68 ± 0,52	4,33	2,93
	S	149,29 ± 0,89	4,84	3,24	147,13 ± 0,71	4,48	3,04
15-a.	P	151,69 ± 0,70	4,54	2,99	148,11 ± 0,50	4,97	3,35
	S	151,95 ± 1,15	5,02	3,30	148,59 ± 0,91	4,58	3,08

Lühikese peaga isikute ülekaal segasaarlaste seeriais avaldub selgesti ka pea pikkuse-laiuse indeksis: see on kõigis segasaarlaste seeriais suurem kui puhtsaarlaste omis, välja arvatud 14-aastaste poiste seeria, s. o. selles rühmas, milles esines suur pealause differentis segasaarlaste kasuks ja mis on kindlasti tingitud mõõdetute vähesest arvust. Differentside rida: — 0,63, + 0,83, + 1,01, + 0,67. Teiste sõnadega: segasaarlased on lühipealisemad (tabel XII).

Tabel XII. Pea pikkuse-laiuse indeks. Indice céphalique.

Vanus Âge	Rahvus Nationalité	Poisid. Garçons			Tüdrukud. Filles		
		M + m	σ	v	M + m	σ	v
14-a.	P	81,37 + 0,36	3,44	4,23	81,43 ± 0,30	2,88	3,54
	S	80,74 ± 0,80	3,13	3,87	82,44 ± 0,50	3,21	3,89
15-a.	P	81,12 ± 0,46	2,95	3,64	81,20 ± 0,30	2,56	3,15
	S	81,95 ± 0,73	3,19	3,89	81,87 ± 0,59	2,89	3,53

Tavalise pea pikkuse-laiuse indeksi rühmitamise alusel leiame, et puhtsaarlaste seas on 4,0% dolihokefaalseid, 51,0% mesokefaalseid, 31,2% brahhükefaalseid ja 13,8% hüperbrahhükefaalseid, segasaarlaste seas aga kõigest 1,8% dolihokefaalseid ja 45,6% mesokefaalseid, kuna brahhükefaalseid on 38,6% ja hüperbrahhükefaalseid 14,0%.

Tabel XIII. Lauba min. laius. Largeur frontale minima.

Vanus Âge	Rahvus Nationalité	Poisid. Garçons			Tüdrukud. Filles		
		M + m	σ	v	M + m	σ	v
14-a.	P	106,42 + 0,38	3,58	3,36	105,06 ± 0,36	3,43	3,26
	S	106,19 ± 0,69	3,61	3,40	104,68 ± 0,63	4,03	3,85
15-a.	P	106,34 ± 0,57	3,68	3,46	105,05 ± 0,39	3,35	3,19
	S	106,58 ± 0,91	3,97	3,73	104,71 ± 0,72	3,55	3,39

Lauba minimaalne laius on kolmes mõõdetute seerias segasaarlasil väiksem kui puhtsaarlasil ja ühes seerias (15-a. poisid) suurem (tabel XIII). Differentseid on järgmised: — 0,23 mm, + 0,24 mm, — 0,38 mm ja — 0,34 mm. Et need pole väga suured ja et kahes seerias on 14-aastaste laubaläius suurem kui 15-aastaste oma, on ilmne, et siin juhus suurt osa mängib, mistõttu asjaomaseist andmeist vaevalt saab mingit järeldust teha.

Näolaius on segasaarlasil kolmes seerias suurem kui puhtsaarlasil, ühes väiksem (tabel XIV). Differentssid on võrdlemisi suured: $-0,43$ mm, $+0,75$ mm, $+0,86$ mm ja $+1,12$ mm, eriti

Tabel XIV. Näolaius. Largeur de la face.

Vanus Âge	Rahvus Nationalité	Poisid. Garçons			Tüdrukud. Filles		
		M ± m	σ	v	M ± m	σ	v
14-a.	P	130,64 ± 0,43	4,08	3,12	129,21 ± 0,49	4,61	3,57
	S	130,21 ± 0,71	4,53	3,48	130,07 ± 0,68	4,34	3,34
15-a.	P	131,88 ± 0,84	5,46	4,14	129,71 ± 0,50	4,34	3,35
	S	132,63 ± 1,03	4,48	3,38	130,83 ± 0,85	4,15	3,17

positiivsed, mis lubab oletada, et segasaarlaste nägu on laiem kui puhtsaarlaste oma.

Lõualaiuse keskmistes leiame samamõttelise vahe sega- ja puhtsaarlaste vahel: segasaarlaste lõualaius on kõigis seerias suurem (tab. XV). Differentssid on veelgi suuremad kui näolaiuse juures: $+0,06$ mm, $+1,54$ mm, $+0,92$ mm ja $+0,67$ mm.

Tabel XV. Lõualaius. Largeur mandibulaire.

Vanus Âge	Rahvus Nationalité	Poisid. Garçons			Tüdrukud. Filles		
		M ± m	σ	v	M ± m	σ	v
14-a.	P	100,74 ± 0,43	4,07	4,04	98,25 ± 0,44	4,15	4,22
	S	100,80 ± 0,89	4,82	4,87	99,17 ± 0,63	4,03	4,06
15-a.	S	101,88 ± 0,80	5,16	5,06	98,94 ± 0,56	4,79	4,84
	P	103,42 ± 1,14	4,98	4,82	99,61 ± 0,81	3,90	3,91

Morfoloogiline näokõrgus on segasaarlasil kolmes seerias suurem kui puhtsaarlasil (tabel XVI). Arvutades differentssid, saame järgmise rea: $+0,52$ mm, $+0,70$ mm, $+0,73$ mm ja $-0,05$ mm.

Tabel XVI. Morfoloogiline näokõrgus. Hauteur morphologique de la face.

Vanus Âge	Rahvus Nationalité	Poisid. Garçons			Tüdrukud. Filles		
		M ± m	σ	v	M ± m	σ	v
14-a.	P	111,65 ± 0,49	4,72	4,23	108,44 ± 0,56	5,34	4,92
	S	112,17 ± 1,09	5,88	5,24	109,27 ± 0,85	5,42	4,96
15-a.	P	112,50 ± 0,94	6,12	5,44	110,05 ± 0,56	4,78	4,35
	S	113,20 ± 1,32	5,75	5,07	110,00 ± 1,22	5,99	5,45

Morfoloogilise näoindeksi keskmiste võrdlus näitab, et morfoloogiline näokõrgus ei ole segasaarlasil suurem mitte ainult absoluutselt, vaid ka relatiivselt — suhteliselt näolaiusega, s. o. segasaarlaste nägu näib olevat vormilt veidi kitsam resp. kõrgem. Morfoloogiline näoindeks on kolmes seerias segasaarlasil suurem kui puhtsaarlasil ja ainult ühes seerias väiksem (tabel XVII). Differentside rida on järgmine: + 0,35, + 1,07, + 0,12 ja — 0,70.

Tabel XVII. Morfoloogiline näoindeks. Indice facial morphologique

Vanus Âge	Rahvus Nationalité	Poisid. Garçons			Tüdrukud. Filles		
		M ± m	σ	v	M ± m	σ	v
14-a.	P	85,65 ± 0,33	3,17	3,70	83,96 ± 0,40	3,83	4,56
	S	86,00 ± 0,62	3,38	3,93	84,08 ± 0,62	3,97	4,72
15 a.	P	85,03 ± 0,73	4,70	5,53	84,80 ± 0,46	3,97	4,68
	S	86,10 ± 1,15	5,04	5,85	84,10 ± 0,90	4,40	5,23

Füsiognoomiline näokõrgus osutab, vastandina teistele näomõõtudele, otse vastupidist kujunemistendentsi: see on segasaarlasil kõigis seeriais väiksem kui puhtsaarlasil (tabel XVIII). Differentssid on järgmised: — 0,25 mm, — 1,09 mm, — 0,19 mm

Tabel XVIII. Füsiognoomiline näokõrgus. Hauteur physiognomique du visage.

Vanus Âge	Rahvus Nationalité	Poisid. Garçons			Tüdrukud. Filles		
		M ± m	σ	v	M ± m	σ	v
14-a.	P	171,42 ± 0,62	5,92	3,45	167,69 ± 0,75	7,20	4,29
	S	171,17 ± 1,27	6,84	3,99	167,50 ± 1,15	7,28	4,34
15-a.	P	173,31 ± 1,07	6,93	4,00	168,69 ± 0,80	6,91	4,10
	S	172,22 ± 1,84	8,05	4,67	166,79 ± 1,43	7,01	4,20

ja — 1,90 mm. Viimase differentsi suurus on juhusest õige suuresti mõjustatud, sest viimase seeria segasaarlaste füsiognoomiline näokõrgus osutub väiksemaks kui eelmise seeria, s. o. aasta võrra nooremate segasaarlaste oma. Üldist pilti aga see sugugi ei muuda.

Millega seletada segasaarlaste füsiognoomilise näokõrguse madalust? Vastus on väga lihtne: segasaarlasel on madalam laubaga.

Kõiki ülaltoodud andmeid kokku võttes jõuame järeldusele: segasaarlasil näib olevat näokolju tugevamini

arenenud (laiem ja kõrgem nägu) kui puhtsaarlasil, viimaseil seevastu on aga ajukolju tugevam (kõrgem ja võib-olla laiem laup); esimesed osutavad kalduvust digestiivsele, teised tserebraalsele tüübile.

Lõpuks toaksin veel pea üldkõrguse andmed. Pea üldkõrgus on kõigis seeriais segasaarlasil suurem kui puhtsaarlasil (tabel XIX).

Tabel XIX. Pea üldkõrgus. Diamètre vertical total de la tête.

Vanus Âge	Rahvus Nationalité	Poisid. Garçons			Tüdrukud. Filles		
		M ± m	σ	v	M ± m	σ	v
14-a.	P	214,76 ± 0,66	6,33	2,95	208,54 ± 0,73	7,06	3,39
	S	215,82 ± 1,3	7,02	3,25	210,41 ± 0,95	6,08	2,88
15-a.	P	217,21 ± 0,87	5,63	2,60	209,17 ± 0,69	5,92	2,83
	S	218,00 ± 1,52	6,61	3,03	210,29 ± 1,66	7,14	3,39

Et differentid ei ole sugugi väikesed (+ 1,06 mm, + 0,76 mm. + 1,87 mm ja + 1,12 mm), võiks ehk oletada segasaarlasil kõrgemat kolju kiiru- ja kuklapiirkonda kui puhtsaarlasil.

Võrdlemisi selgeid ja ühemõttelisi erinevusi osutavad värvustunnused. Juuste värvuse võrdlemisel selgub, et segasaarlasel on tumedajuukselisemad. Puhtsaarlasil leidis 31,6% blondjuukselisi, segasaarlasil aga 23,6%; tume- ja mustpruuni juukselisi oli puhtsaarlaste seas 9,5%, segasaarlaste seas aga 15,5%. Samuti on tumeblonde puhtsaarlaste rohkem kui samasuguseid segasaarlaste, helepruuni- ja pruuni juukselisi aga on viimaste hulgas rohkem. Poiste juukseerinevused näivad olevat suuremad tüdrukute omist (tabel XX).

Tabel XX. Juuste värvuse rühmad %-des.

Groupes de la coloration des cheveux en %.

S u g u. S e x e	Rahvus. Nationalité	Ruuge ja blond. Roux et blond	Tumeblond. Blond-foncé	Helepruun. Brun-clair	Pruun. Brun	Tume- ja mustpruun. Brun-foncé et brun-noirâtre
Poisid	P	40,3	20,2	16,3	15,5	7,7
Garçons	S	27,1	22,9	18,8	14,6	16,6
Tüdrukud	P	24,8	17,0	19,4	28,5	10,3
Filles	S	21,0	11,3	22,6	30,6	14,5
Kokku	P	31,6	18,4	18,0	22,8	9,2
Total	S	23,6	16,4	20,9	23,6	15,5

Silmade värvuse suhtes on segasaarlastel samutigi tume da m a d. Puhtalt heledasilmalisi oli puhtsaarlaste hulgas 75,8%, segasaarlaste hulgas — 64,2%; pruunisilmalisi oli puhtsaarlaste seas 7,2%, segasaarlaste seas 11,0%. Vahepealseid (kirjusilmalisi) oli esimeste hulgas 17,0%, teiste seas aga 24,8%. Ka siin, nagu juuste värvuseski, näivad poisid osutavat suuremat erinevust kui tüdrukud (tab. XXI).

Tabel XXI. Silmade värvus %-des. Coloration des yeux en %

S u g u. S e x e	Rahvus. Nationalité	Sinised heledad. Bleus clairs	Hele- kirjud. Clairs- mêlés	Tume- kirjud. Foncés- mêlés	Pruunid. Bruns
Poisid	P	71,5	14,6	5,4	8,5
Garçons	S	62,5	12,5	12,5	12,5
Tüdrukud	P	79,3	6,1	8,5	6,1
Filles	S	65,6	11,5	13,1	9,8
Kokku	P	75,8	9,8	7,2	7,2
Total	S	64,2	12,0	12,8	11,0

Et mingisuguseid viipeid saada mõõdetud sega- ja puhtsaarlaste psühholoogiliste erinevuste kohta, küsitlesin kohapealseid õpetajaid. Üldmulje, mis neist kõnelusist sain, oli, et segasaarlastel näivad olevat vaimselt varieeruvamad: nende seas on võrdlemisi palju andekaid, kuid rohkesti ka andetuid; nende seas leidub palju eriti eeskujulikke õpilasi, kuid ka kõige pidurdamatuid kuuluvat siia. Muu seas paistvat segasaarlastel elavamalt temperamendilt silma. Koolis edasijõudmise aritmeetiline keskmine (edasijõudmine õpetajate poolt hinnatud 5-pallise hindamisastriku järgi, kusjuures plussid ja miinused arvestasin 0,25-ks) osutus segasaarlasil 3,30 ja puhtsaarlasil 3,28. Vahe on niivõrra väike, et sellest mingit järeldust teha ei saa. Pealegi ei olnud võimalik hankida kõikide mõõdetute edasijõudmise andmeid.

Pidades segasaarlaste suuremat vaimset varieeruvust täiesti usutavaks, — sellist nähtust on korduvalt varemini tähele pandud (K r e t s c h m e r, 6) — huvitas mind edasi küsimus, kas segasaarlastel on ka somaatiliste tunnuste suhtes varieeruvamad.

Selle küsimuse lahendamiseks kasutasin variatsioonikoefitsiente. Ehkki viimased, nagu eespoolesitatud tabelleist näha, andmete vähe-

suse tõttu ei ole kuigi suure tõenäosusega, olgugi et neis esineb suuri juhuslikke kõikumusi, tohiks paljude variatsioonikoefitsientide kõrvutamine siiski küllalt selge vastuse anda asetatud küsimusele. Alljärgnevas tabelis (tab. XXII) on toodud terve rea mõõtude variatsioonikoefitsientide differentseid, mis esinevad sega- ja puhtsaarlaste vahel, iga seeria kohta eraldi. On mingi mõõdu variatsioonikoefitsient segasaarlasil suurem kui puhtsaarlasil, tähendab see, et esimesed on varieeruvad — differentse on märgitud plussiga. On aga differentse segasaarlaste kahjuks, siis on need vähem varieeruvad ja differentse tabelis on märgitud miinusega.

Tabel XXII. Variatsioonikoefitsientide differentseid.

Les différences des coefficients de variation.

M õ õ d u d. M e s u r e s	Poisid. Garçons		Tüdrukud. Filles	
	14-a.	15-a.	14-a.	15-a.
Üldpikkus Taille	+ 0,46	- 0,20	+ 0,13	+ 0,50
Istepikkus Taille assise	+ 0,56	+ 0,41	- 0,77	+ 0,10
Peapikkus Longueur max. de la tête	+ 0,34	- 0,26	- 0,33	± 0,00
Pealaius Largeur max. de la tête	- 0,50	+ 0,31	+ 0,11	- 0,27
Pea pikkuse-laiuse indeks Indice céphalique	- 0,36	+ 0,25	+ 0,35	+ 0,38
Laubalaius Largeur frontale min.	+ 0,04	+ 0,27	+ 0,59	+ 0,20
Näolaius Largeur de la face	+ 0,36	- 0,76	- 0,23	- 0,18
Lõualaius Largeur mandibulaire	+ 0,83	- 0,24	- 0,16	- 1,07
Morfoloogiline näokõrgus Hauteur morphologique de la face	+ 1,01	- 0,37	+ 0,04	+ 1,10
Morfoloogiline näoindeks Indice facial morphologique	+ 0,23	+ 0,32	+ 0,12	+ 0,55
Füsiognoomiline näokõrgus Hauteur physiognomique du visage	+ 0,54	+ 0,67	+ 0,05	+ 0,10
Pea üldkõrgus Diam. vertical total de la tête	+ 0,30	+ 0,43	- 0,49	+ 0,56

Nagu tabelist näeme, esineb siin segamini nii plusse kui ka miinuseid. Et aga esimesed on siiski ilmses ülekaalus, lubab see järeldada, et ka somaatilistelt tunnustelt on sega-

saarlased varieeruvad kui puhtsaarlased. Eriti maksab see laubalaiuse ja näokõrguste ning morfoloogilise näoindeksi kohta.

Kuidas eelselgunud tulemusi seletada?

Viimast, s. o. segasaarlaste suuremat varieeruvust on võrdlemisi kerge mõista. Teatavasti iseloomustab igat inimtõugu, nagu süstemaatilisi ühikuid üldse, iga tunnuse kindel varieeruvuse ulatus ja laad. Rahvaste juures, mis ju tavaliselt kujutavad mitmete tõugude liitumisprodukti, ei ole see sugugi teisiti. Ukrainlaste kasv näit. varieerub hoopis teistes piirides kui rootslaste oma (8, 9) jne. Mis toimub rahvaste tõulisel segunemisel — ristamisel? Et enamik tõutunnuseid on pärivuslikult tingitud polümeerseist pärivustegureist (geenidest), suurendab ristamine viimaste kombineerumisvõimalusi, ja see peab järglaste varieeruvust paratamatult tõstma ning mitmekesistama. Segasaarlaste suurema varieeruvuse põhjustab nende isade küllaldane tõuline erinevus saarlasist.

Raskem on selgitada somaatiliste erinevuste põhjusti.

Peatuksime kõigepealt keha tunnustel. Mäletavasti olid segasaarlased kehaliselt tublimini arenenud kui puhtsaarlased. Neist rahvastest aga, kelle liikmete kaudu asjaomane mõjustus toimunud, meie ei tunne ühtki, kes oleks kehaliselt paremini arenenud kui saarlased. Venelaste kehapikkus näit. on 167,8 sm (9), ukrainlaste oma 168,3 sm (9), poolakate — 167,9 sm (5 järgi), lätlaste — 171,3 sm (2), soomlaste — 170,9 sm (4 järgi) jne. On ilmne, et saarlased on oma 172,6 sm kehapikkusega (1) neist märgatavalt üle. Sama lugu ilmneb paljude teistegi kehamõõtude võrdlemisel. Kuidas siis seletada kehamõõtude tõusu segasaarlaste juures?

Küsimusse võiks siin tulla kõigepealt väikeste laste surevus, mis vallaslaste seas nende üldiselt raskemate elutingimuste tõttu tohiks olla suurem kui abieludest sündinud laste seas. Segasaarlaste suhteline rohkus näitab aga, et sel teguril pea mingit tähtsust ei saa olla. Edasi võiksime kujutella, et kõnesolevate muulaste, eeskätt venelaste kasvu kulg on teissugune kui saarlaste oma: vastavas vanuses nad võiksid olla kehaliselt enam arenenud. Asjaomased andmed — mis, kahjuks, ei ole küll kuigi arvukad — näitavad, et see siiski nii ei ole. Teatud tähtsust omab juba sooline põimendus. Mõningad viiped kõnelevad nimelt selle poolt, et saarlannad on eelistanud vene sõjaväe hulgas pikakasvulisemat

ja kehaliselt tublimat ning agressiivsemat elementi, mida oli eriti rohkesti Läänemere sõjalaevastiku meeskonna koosseisus. Lähemalt meie selle teguri mõju muidugi hinnata ei saa.

Hoopis suuremat ja võib-olla otsustavat tähtsust omab antud nähtuse juures luksureerumine. Luksureerumiseks me teatavasti nimetame nähtust, et tõuliselt kaugemate vormide ristamise korral esimese põlve järglased on tublimini arenenud kui nende vanemad. Inimese kohta esmakordselt Boas'i poolt 1894. a. avastatud, on seda nähtust siin hiljemini mitmel korral konstateeritud (Fischer 1913 (3), Shapiro 1929 (7 järgi)) ja praegu on ta leidnud peaaegu üldise tunnustuse. Juhtides tähelepanu tolele suurele tõulisele segunemisele, mille põhjustanud tööndusliku tõusuga kaaslev inimeste rändamine läinud sajandi teisest poolest alates, peab H. Lundborg luksureerumistähtsusteks isegi seda kasvu tõusu, mis viimaste inimpõlvade arenemises Euroopa rahvaile omane (7). On Lundborgi arvamus õige, siis seda vähem tarvitseb meil luksureerumise tähtsuses kahelda antud korral.

Peamõõtude erinevuse põhjusi vaevalt saab ülalnimetatud teguritega seletada. Tõsi küll, morfoloogilist näokõrgust on nimetatud nende tunnuste hulgas, mis luksureeruvad (Hagen, Fischer, Lundborg jt.). Teistest peamõõtudest meie ei tea ses suhtes aga peaaegu midagi.

Ei ole vist mingit kahtlust, et peamõõtude erinevused sega- ja puhtsaarlaste vahel tuleb esmajoones kirjutada tõulise mõjustuse arvele.

On ju üldiselt teada, et idapoolsed rahvad, kelle esindajatega meil antud korral tegemist, on lühema (ümmargusema) peaga, ka teame, et nad värvusetunnuseilt on tumedamad kui saarlased (alpidinaari, turaani jt. tõu tunnused!). Tõulise mõjustuse tulemuseks tuleb teatava määrani pidada ka morfoloogilise näokõrguse suurenemist, veel enam aga teiste näomõõtude erinevusi, samuti ka erinevusi mõnedes kehaproportsioonides.

Lähemalt neil küsimusil peatuda pole aga võimalik, sest meie ei tea ega saagi otseselt selgitada Saaremaal viibinud ja taas lahkunud sõjaväelaste algupära, päritolu ja tõulisi tunnuseid.

Résumé.

De l'influence anthropologique de la Guerre Mondiale sur les habitants de Saaremaa (Oesel).

Juhan Aul.

Le nombre des enfants illégitimes en Saaremaa-Ouest, dans les paroisses de Jamaja, Anseküla, Kihelkonna et Mustjala, montre un accroissement considérable dans le courant des années de la Guerre Mondiale (à partir de 1916—1918). La plupart des pères de ces enfants se recrutent parmi les militaires russes (russes, ukrainiens, polonais, lettes, finnois, etc.), qui ont séjourné en Saaremaa durant cette époque. Au printemps 1932, l'auteur du présent traité a eu l'occasion de mesurer les enfants nés pendant ces temps, dans le but de savoir si les insulaires mixtes (marqués par la lettre S dans les tables), c'est à dire ceux dont le père était un étranger et la mère une insulaire estonienne, présentaient quelques différences anthropologiques, et également dans l'intention d'observer quelles différences anthropologiques ils présentaient en comparaison avec les insulaires purs (marqués P dans les tables).

Pour l'élaboration des données résultant de cette enquête on a pris en considération les enfants âgés de 14 et 15 ans, le pourcentage des insulaires mixtes étant le plus élevé parmi ceux-ci. Le nombre des mesurés (n) comporte 411 personnes, (table II). Sur chaque individu l'auteur a mesuré: la taille, la taille assise, la hauteur de la fourchette sternale, la hauteur du symphysion, celle de l'acromion, du dactylion, la largeur des épaules et du bassin, la longueur et la largeur maxima de la tête, la largeur frontale minima, la largeur de la face, la largeur mandibulaire, la hauteur physiognomique du visage, la hauteur morphologique de la face et le diamètre vertical total de la tête. Chez la plupart des sujets les mensurations suivantes ont encore été faites: la hauteur de l'iliospinale, le diamètre transverse du thorax, le diamètre antéro-postérieur du thorax, le diamètre bi-trochantérien, le péri-

mètre thoracique, les périmètres de la taille et de la hanche. La longueur de l'extrémité supérieure et de l'extrémité inférieure, ainsi que la longueur du tronc ont été calculées. Comme signes somatoscopiques on a noté la couleur des yeux et des cheveux. Dans l'élaboration des mensurations et des indices sont évalués: les valeurs moyennes (M) (pour tous les dimensions et indices), les erreurs moyennes (m) des valeurs moyennes, les indices de dispersion et les coefficients de variabilité (v) (pour la plupart des dimensions et indices). Les mensurations du corps sont indiquées en cm et ceux de la tête en mm.

Pour mieux marquer les différences entre les insulaires mixtes et purs, on a encore évalué pour chaque série des mesurés (les garçons âgés de 14 a., les garçons âgés de 15 a., les filles âgées de 14 a. et les filles âgées de 15 a.) les différences des moyennes arithmétiques des insulaires mixtes et purs, en notant cette différence par „+“, si elle était au profit des insulaires mixtes et par „—“, si elle était plus grande chez les insulaires purs. Pour chaque dimension et index il résulta une série de différences.

En considérant d'abord les moyennes arithmétiques des mensurations verticales du corps et les séries de leurs différences, on aperçoit que les insulaires mixtes sont généralement mieux développés que les insulaires purs (tables III—VI). La différence de la longueur du tronc est plus petite, (en faveur des insulaires mixtes). Etant donné le fait que le rapport de la taille assise à la taille debout se trouve être en trois séries plus petite chez les insulaires mixtes que chez les insulaires purs, on pourrait admettre que le tronc des premiers est relativement plus court que celui des autres.

On aboutit à des résultats concordants aux précédents en comparant les mensurations transverses et surtout les périmètres (tables VII, VIII et IX): les valeurs presque de toutes les mensurations sont plus grandes chez les insulaires mixtes que chez les insulaires purs. Pour résumer: les insulaires mixtes ont une constitution physique meilleure que les insulaires purs.

La tête est plus courte chez les insulaires mixtes, ce qui est démontré tant par les données de la longueur maxima de la tête que par celles de l'indice céphalique (tables X et XII). Il y a entre les insulaires purs 4,0⁰/₀ de dolichocéphales, 51,0⁰/₀ de mésocéphales, 31,2⁰/₀ de brachycéphales et 13,8⁰/₀ de hyperbrachycé-

phales; parmi les insulaires mixtes il y a seulement 1,8% de dolichocéphales et 45,6% de mésocéphales, tandis que le % des brachycéphales est 38,6 et celui des hyperbrachycéphales 14,0.

La largeur frontale minima semble être quelque peu moindre chez les insulaires mixtes que chez les insulaires purs (table XIII).

La largeur de la face et la largeur mandibulaire est plus grande chez les insulaires mixtes que chez les insulaires purs. La hauteur morphologique de la face est aussi plus grande chez les insulaires mixtes, même relativement, l'indice facial morphologique étant en général plus haut chez les insulaires mixtes (table XVII). La hauteur physiognomique du visage a par contre une tendance au développement contraire: elle est plus petite chez les insulaires mixtes que chez les insulaires purs. Ce dernier fait est une conséquence de la bassesse du front chez les insulaires mixtes.

En résumant les résultats de la comparaison des mesures de la tête, nous aboutissons à la conclusion que les insulaires mixtes semblent avoir un crâne viscéral mieux développé (une face plus large et haute) que les insulaires purs, tandis que ces derniers ont un crâne cérébral plus grand (le front plus haut et plus large, la tête plus longue).

Les signes coloriques présentent des différences très nettes: les insulaires mixtes sont caractérisés par la prédominance des couleurs foncées des cheveux et des yeux sur les couleurs claires. Les données correspondantes sont indiquées dans les tables XX et XXI.

Les indications que l'auteur a obtenues sur les différences psychologiques des insulaires mixtes et purs, permettent de croire que les premiers sont intellectuellement plus variés que les derniers. Se basant sur ce fait et sur des considérations théorétiques, l'auteur a soulevé la question de savoir si somatiquement les insulaires mixtes ne sont pas également plus variés que les autres.

Pour résoudre cette question il s'est servi des coefficients de variabilité. Quoique la vraisemblance de ces derniers, grâce au peu de données présentes, ne soit pas grande, l'examen de beaucoup de coefficients de variabilité devrait donner néanmoins une réponse nette à la question posée.

En examinant la table des différences des coefficients de variabilité (table XVII) on voit que ces coefficients de mensurations sont pour la plupart plus grands (marqués par „+“ chez les insulaires mixtes que chez les insulaires purs (32:15). Qu'est-ce que

cela dit? Cela dit, qu'en général, les insulaires mixtes sont somatiquement plus variés que les insulaires purs.

En conclusion l'auteur discute les résultats de ses recherches. Quant à la variabilité plus grande chez les insulaires mixtes, elle est basée, à ce qu'il paraît, sur la différence raciale assez grande entre les pères de ceux-ci et les habitants de Saaremaa. Le croisement qui eut lieu augmentait les occasions de combinaison des facteurs héréditaires, surtout polymères, et augmentait en même temps le degré de la variabilité. L'auteur croit que les causes des différences dans les valeurs des caractères somatiques sont à rechercher principalement dans la luxuriance. L'assortiment sexuel a peut-être eu quelque influence, les habitantes de l'île préférant les militaires d'une taille plus grande et plus robuste. La mortalité des enfants illégitimes, n'étant pas plus grande que celle des enfants légitimes, ne joue aucun rôle. Les différences que montrent les insulaires mixtes en comparaison avec les insulaires purs dans les dimensions de la tête et dans les caractères coloriques, ainsi que dans quelques proportions du corps, devraient être attribuées principalement à l'influence raciale.

Kasutatud kirjandust.

1. Aul, J.: Eestlased. — Eesti Entsüklopeedia, II k., veerg 849, Tartu 1933
2. Backmann, G.: Anthropologische Beiträge zur Kenntnis der Bevölkerung Lettlands. — Acta Univ. Latviensis, XII, p. 367. Riga 1925.
3. Fischer, E.: Die Rehobother Bastards und das Bastardierungsproblem beim Menschen. Jena 1913.
4. Hildén, K.: The Racial Composition of the Finnish Nation. Helsinki 1932
5. Jerums, N. und Vitols, T. M.: Beiträge zur Anthropologie der Letten. — Acta Univ. Latviensis, XVIII, p. 297. Riga 1928.
6. Kretschmer, E.: Geniale Menschen. Berlin 1929.
7. Lundborg, H.: Die Rassenmischung beim Menschen. — Bibliotheca Genetica VIII. Hague 1931.
8. Lundborg, H. and Linders, F. I.: The Racial Characters of the Swedish Nation. Uppsala 1926.
9. Чистяков, Г. А.: Национальные и социальные различия в физическом развитии призывных Харьковского и Сумского округов. — Материалы по антр. Украины. Сборник II, p. 77. Харьков 1926.

A

A

9014

i

217232